

FOLYÓIRATCIKK REFERÁTUMOK

1/74

002.513:5:65.012.4

A vezető munkatársak szelektív tájékoztatása. /Izбирател'ноe információноe obszluzsivanie rukovodjascsih rabotnikov./ - BIRBRAER, V.M. - TRETJAK, V.I. = Naucsno-Tehnicseszkaja Informacija, Szerija 1. 1973. 1.sz. p.19-23.

Az Ukrán Állami Tervbizottság tudományos kutatóintézetében komplex szelektív tájékoztatási rendszert dolgoztak ki a vezető munkatársak folyamatos tudományos-műszaki tájékoztatására. Az anyagokat az intézet részlegei állítják össze. E tájékoztatásban megközelítőleg azonos súlya van a bibliográfiai és dokumentációs információknak, az elemző-szintetikus módon feldolgozott információknak és a külföldi irodalomról szóló jeladó tájékoztatásnak.

A bibliográfiai tájékoztatás a központilag kiadott nyilvántartókártyák és a referálólapok címleírásai alapján történik a felhasználók igényeinek megkérdezésével előzetesen összeállított témajegyzék szerint. A rendszer működésének első két évében a kiküldött bibliográfiai és dokumentációs információk mennyisége megháromszorozódott, és kb. kétszeresére emelkedett az ezek alapján megrendelt tematikus összeállítások száma is. A gyakorlat bebizonyította, hogy az elküldött tájékoztató jelzések és a megrendelt elsődleges források száma között nincs lineáris összefüggés: ha az egy témával foglalkozó nyilvántartókártyák mennyisége nagyobb 6-7-nél, a rendelések nem gyarapodnak. A felhasználó számára tehát az előnyös, ha egy-egy dokumentum csak egy témánál jelenik meg, ebből viszont az következik, hogy a soktémájú dokumentumok besorolásánál nagyon körültekintőnek kell lenni. Ilyen esetekben a döntésnél az alábbi szempontok szerint kell mérlegelni:

- aktualitás /mennyire fontos az adott téma a felhasználó előtt álló feladatok megoldásánál/;
- hatékonyság /milyen mértékben képes befolyásolni a tájékoztató anyag a felhasználót a döntéshozatalnál/;

• jellegzetesség /mennyiben felel meg a téma a felhasználó beosztásának, az irányítási rendszerben betöltött szerepének/.

A tájékoztató szolgálatnak természetesen arra kell törekednie, hogy minél több összevont, elemző anyagot adjon a vezetésnek, feleslegessé tegye az elsődleges források tanulmányozását. E célt az információk elemző-szintetikus feldolgozása szolgálja. Az Ukrán Állami Tervbizottság 48 vezető munkatársa részeseül ilyen szolgáltatásban: igényeiket kérdőívek, személyes beszélgetések és korábbi tényleges kéréseik alapján állították össze, és ennek megfelelően dolgozták ki az érdekesnek ítélt témák csoportosítását. Az elemző-összefoglaló feldolgozás három formáját alkalmazzák: a szemlét, a gyorstájékoztatót, valamint a tájékoztató közleményt. A szemle értékeli az adott probléma pillanatnyi helyzetét, ajánlást tartalmaz a döntéshozatalra, bemutatja a fejlődés tendenciáit; a gyorstájékoztatót a konkrét kérdésre vonatkozó rövid elemző áttekintés formájában állítják össze a legújabb tájékoztató anyagok alapján; a tájékoztató közlemény pedig több azonos témájú elsődleges forrás referátumainak egybedolgozásával készül. A gyakorlat azt bizonyítja, hogy a szemle iránti érdeklődés folyamatosan csökken, míg növekszik a gyorstájékoztató, valamint a legfeljebb 3 lap terjedelmű tájékoztató közlemények jelentősége.

A vezető munkatársak folyamatos tudományos-műszaki tájékoztatásának rendszere végül magában foglalja a külföldi tudományos-műszaki folyóiratok anyagára, a vállalatok prospektusaira, valamint a meglévő fordításokra vonatkozó jeladó tájékoztatót is, amelyet a Külföldi Tájékoztató Osztály készít. Az osztály munkatársai mintegy 250 angol, francia és német nyelvű folyóiratot dolgoznak fel: lefordítják a cikkek címét, és pár sornyi annotációt készítenek róluk. A felhasználó megkaphatja az eredetiről készített másolatot, illetve a fordítást.

Összefoglalásul megállapítható: a vezető munkatársak tájékoztatási rendszerét funkcionális és adminisztratív kötelezettségeik ismeretében kell kiépíteni, és a velük egyeztetett terv szerint kell működtetni. A rendszerben alkalmazott tájékoztatási formák megfelelnek a szelektív információterjesztés elveinek, kiterjednek az elsődleges és másodlagos dokumentumokra, magukban foglalják az elemző-összegező feldolgozást is. E formákat azonban még tovább kell tökéletesíteni az igények differenciálása, a visszacsatolás hatékonyságának növelése, a feldolgozás új módjainak alkalmazása útján.

Haraszthy Ágnes

2/74

002.63/438/

Az Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej /Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztatási Intézet/ szerepe a tájékoztatás országos rendszerében. /Rola Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Krajowym systemie inte./ - PIROG, W. = Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, 18.k. 1.sz. 1973. p.3-8.

Az Intézet az 1971. évi 36.sz. minisztertanácsi határozat alap-

ján, a CIINTE átszervezéséből jött létre. A jelenleg mintegy 100 fő-
és részfoglalkozású munkatárssal dolgozó intézmény feladatköre a kö-
vetkező:

- informatikai alap- és alkalmazott kutatások végzése, a tájé-
koztató rendszer fejlesztésének tervezése, az informatikai kutatások
segítése és koordinálása;
- tájékoztató szakemberek képzésében és továbbképzésében való
részvétel, a felhasználók oktatásának szervezése;
- a tájékoztatói szabványosítás gondozása;
- az informatikai szaktájékoztatás központjaként való működés.

A cikk a fenti négy irányban részletesen beszámol az Intézet
1972. évi eredményeiről, valamint 1973. évi terveiről.

Futala Tibor

3/74

027.5:025.5/47/

A szovjet nyilvános könyvtárak tájékoztató tevékenységének egyes
kérdései. /Niektoré otázky informačnej činnosti verejných knižnic
ZSSR./ - KIRPICSEVA, I.K. = Knižnice a vedecké informácie, 4.k. 4.sz.
1972. p.151-159.

A cikk eredetileg előadásként hangzott el, mégpedig egy az afri-
kai és ázsiai könyvtárosok számára rendezett szemináriumon. Célul azt
tüzte ki, hogy a szovjet nyilvános könyvtárügy és szakmai tájékoztató
szervezet történeti fejlődésének különféle szakaszait bemutatva, egy-
értelműen bizonyítsa: a fejlődő államok számára sem hoznának igazi
megoldást azok a javaslatok, amelyek a szakmai tájékoztatás megszerve-
zésénél nem kívánják tekintetbe venni a nyilvános könyvtárakat is.

A Szovjetunióban a nyilvános könyvtárak mindig nagyon fontos bá-
zisai voltak a szakmai tájékoztatásnak, még ha ebbéli funkciójuk a
szakmai tájékoztató rendszer pillanatnyi fejlettségének és a történe-
ti szituációnak megfelelően változott is, de sohasem csökkent. Ujab-
ban több országban /NSZK, India stb./ ugyancsak a szovjet megoldás,
azaz a nyilvános könyvtárak tájékoztató bázisként való figyelembevé-
tele hódít elvileg és gyakorlatilag tért.

Az új munkamódszerek és az új technika térhódítása újabb lehetősé-
geket villant fel a nyilvános könyvtárak tájékoztató munkája előtt.
E munka lényege ma így határozható meg: a nyilvános könyvtáraknak
kell gazdaságosan kielégíteniük a tömegtájékoztatási igényeket oly
módon, hogy kiegészítik a specializált tájékoztató szolgáltatásokat a-
nalog tevékenységét, illetve pótolják azokat a szolgáltatásokat, ame-

lyek ilyen vagy olyan okokra visszavezethetően egyelőre nincsenek megszerelve.

Futala Tibor

4/74

061.3:311.2

Publikált konferencia-anyagok jellemzői. /Characteristics of published conference proceedings./ - MILLS, P.R. = Journal of Documentation, 29.k. 1.sz. 1973.márc. p.36-50.

A National Lending Library 1970-ben reprezentatív felmérést végzett a publikált konferencia-anyagok jellemzőinek vizsgálatára. A vizsgálat szempontjából konferencia-anyagnak tekintettek minden olyan kiadványt, amely elhangzott előadásokat gyűjtött össze, függetlenül a megjelenés formájától, kiadótól, nyelvtől, mérettől stb. 1970-ben a National Lending Library /NLL/ Index of Conference Proceedings feldolgozó csoportjához érkezett 4900 kiadványból az 1970.jun.11. és jul.9. között érkezett 400 darabot elemezték. Az adatokat peremlyukkártyás rendszerrel dolgozták fel, a következő szempontok szerint:

- a publikálás késése /a konferencia időpontja és a kiadványnak az NLL-be érkezése közötti időt tekintve/;
- publikálási forma: a/ folyóirat /pl. annak egy száma/,
b/ monográfia,
c/ konferencia sorozat /conf. serial/,
d/ report sorozat;
- a kiadó szerv: a/ ipari /ipari, vállalati, kereskedelmi stb./,
b/ állami vagy nemzetközi,
c/ szakmai szervezet,
d/ kiadóvállalat
e/ egyetemi kiadvány;
- terjedelem: /publikált előadások száma alapján/
a/ kis terjedelmű 1-8 cikk,
b/ közepes 9-25 cikk,
c/ nagy 26-80 cikk,
d/ igen nagy 80-nál több cikket tartalmazó;

- tárgy szerinti felosztás;
- index-művek jellemzése /tartalmaz-e tárgymutatót vagy szerzői indexet/;
 - a/ tárgymutató,
 - b/ szerzői mutató /névmutató/,
 - c/ tartalomjegyzék.

A kis terjedelmű anyagokat és a folyóiratokban megjelenteket le-számítva a 400-ból fennmaradó 237 konferencia-anyagnak mindössze 22%-a tartalmazott tárgyi, 26%-a szerzői indexet, és 12%-a mindkettőt. Tartalomjegyzéke mindegyiknek volt.

A vizsgálat szerint a biológiai tárgy anyagok indexelése a legkedvezőbb /44%/. A kiadók közül pedig a kiadóvállalatok bizonyultak a legigényesebbnek.

A publikációk index-szintvonalára és megjelenési ideje fordított arányban áll, amit magyaráz az, hogy az indexkészítés időigényes munka.

Az index szintvonal a publikációk terjedelmével is kapcsolatban van. Nagyobb terjedelmű kiadványok kevesebb tárgyi, viszont több szerzői mutatót hoznak.

A publikált anyagok témaköreit vizsgálva a következő megoszlás látható:

biológia	42%
műszaki tudományok	39%
fizika	18%
társadalomtudományok	15%

mivel az anyagok egy része több témához kapcsolódik, az összeg nem 100%-ot ad. Érdekes megjegyezni, hogy a monografikus kiadványoknál más az arány, első helyen a társadalomtudományi szakirodalom áll, 44%-kal.

A terjedelmet illetően a következő tendencia érvényesül: a társadalomtudomány publikált irodalmában a kisebb, a műszaki és fizikai szakirodalomban a nagyobb terjedelmű kiadványok dominálnak.

A konferenciák időpontjához viszonyítva a mérnöki és fizika tárgy kiadványok publikációs késése a legalacsonyabb. A legrövidebb a folyóiratokban megjelenő konferencia-anyagok esetében, a leghosszabb pedig az egyetemi kiadók által közreadott anyagoknál.

A konferencia-anyagok mennyiségét illetően a szakmai társulatok állnak az első helyen, többnyire ők szervezik a konferenciákat is. Némi összefüggés látható a kiadó és a kiadvány tárgya között is, így pl. megemlíthető, hogy az élelmezéssel összefüggő kiadványok 1/3-át az állami kiadók jelentetik meg.

A kiadóvállalatok leginkább közepes és nagy terjedelmű anyagokat adnak ki.

A konferenciákon elhangzott előadásokat szakmai viták követik, és e viták kivonatos közlése rendkívül nagy értékű lehet. Ennek ellenére a konferencia-anyagok csak mintegy 1/3-a hozza a vitán elhangzottakat.

Végül a megjelenési forma:

- 41% jelenik meg konferencia sorozatként,
- 32% monografikus kiadványban,
- 29% folyóiratban,
- 4% report sorozatban /az összes több mint 100%, mert a fenti kategóriák kölcsönösen nem zárják ki egymást/.

A folyóiratban való megjelentetés azért előnyös, mert ezeket referálják.

A konferencia-anyagok 2/3-a 9-50 közleményt tartalmaz, a következő nyelvi megoszlásban:

angol:	330
francia:	31
német:	26
olasz:	13
orosz:	4
spanyol:	2

Bobok Györgyné

5/74

378.662:027.7

A műszaki felsőoktatási intézmények könyvtárreformjának szükségessége és a reform kívánatos irányai. /O potrzebie i kierunkach reformy bibliotek uczelni technicznych./ - DANIŁOWICZ, Cz. = Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, 18.k. 1.sz. 1973. p.9-16.

A műszaki felsőoktatási intézményekben egyre inkább végeznek kutatási munkát is. E szükségszerű változások hatása azokban a fokozott követelményekben is tükröződik, amelyeket ezek az intézmények könyvtáraikkal szemben támasztanak. E követelmények mindenekelőtt az információáramlás korszerűbb szervezésére, a kutatások és a didaktikai tevékenység megfelelő információellátására vonatkoznak.

Lengyelországban azonban a követelmények fokozódását a legtöbb helyen nem követi a műszaki felsőoktatási könyvtárak információs munkájának fejlődése. E könyvtárakra továbbra is az jellemző, hogy tevékenységüket a hagyományos gyűjtő, feltáró és megőrző munkára korlátozzák.

Ennek okai a következők:

- korszerűtlen a káderképzés rendszere;
- hiányzanak a továbblépést megalapozó és sürgető kutatások;
- alacsony a könyvtárosok társadalmi presztízse, megoldatlan a szakmai előrehaladás, súlyos bérezési problémák fékezik a helyzet javulását.

A fenti okok egyben a kívánatos és egyre halaszthatatlanabbá váló reform fő irányait is jelzik.

Futala Tibor

6/74

621.039/083.72/:681.3.06

Egy számítógépes tájékoztatási rendszer tezauszának tárolása és gondozása. /Uložení a udržba tezaury v informačním systému zpracování na počítači./ - BRZICKÝ, J. = Československá Informatika, 15.k. 3.sz. 1973. p.1-9.

A bécsi Atomenergia Ügynökség által működtetett INIS /International Information System/ rendszer fontos eszköze a tezausz. A bemeneti információkat indexelő szakemberek, a bemeneti információk ellenőrzésével és javításával foglalkozó számítóközponti dolgozók és a keresőszolgálat munkatársai egyaránt a tezausz alapján végzik munkájukat.

Az INIS tezausz gerincét a kifejezések betürendes - deskriptorokra és tiltott szavakra oszló - jegyzéke képezi. Az egyes szavak nem elszigetelten szerepelnek benne, hanem kapcsolataikkal együtt. Így minden kifejezés ún. szóbokorra bővül, ami nem más, mint az adott szóhoz kapcsolódó egyéb szavak felsorolása, illetve a köztük lévő kapcsolat minősítése.

A tezausz - egy ún. egyszerű, csak a kifejezések felsorolását tartalmazó alaptezauszon kívül - van egy kinyomtatott és egy mágnesszalagra, ujabban mágneslemezre vett, tartalmilag teljesen azonos változata. A tezausz - elkészültekor - kb. 15 ezer kifejezést tartalmazott. Éves átlagban 500 új kifejezés beiktatására számítanak. A módosításokat és bővítéseket havonként kívánják elvégezni.

A módosítások és bővítések jelenlegi számítógépes megoldása, a mágneslemez tárolás mind a hozzádolgozás, mind a módosítások egyszerű végrehajtását teszi lehetővé.

A tezaurusz gondozását végző programrendszer mintegy 15 programból áll, és a PL/1 gépi nyelvet használja. A programok az UPTHEs alapprogram /a javított lyukkártyák olvasása, annak elemzése, hogy nincsenek-e ellentétben a tezaurusz tartalmával, a javítások végrehajtása és nyomtatásban való jegyzőkönyvezése/ köré csoportosulnak.

A tezaurusz módosításának-bővítésének új rendszere a korábbi mágnesszalagos rendszerhez szükséges 4 gépi órától néhány percre csökkentette a géphasználatot, egyszerűsítette a tezauruszal való manipulálást, minimálisra redukálta a hibalehetőségeket.

Futala Tibor

7/74

659.2:608.2

Az információáramlás és az ipari innovációk. /Information flow and industrial innovation./ - ROBERTSON, A. = ASLIB Proceedings, 25.k. 4.sz. 1973. p.130-139.

Az új termékek és eljárások 60-90%-a piacra kerülésekor kudarcot vall. Az újdonságok piaci kelendőségének, illetve sikertelenségének vizsgálatára 1968-ban a Science Research Council /Tudományos Kutatási Tanács/ létrehozta a költői hangzású SAPPHO /Scientific Activity Predictor from Patterns with Heuristic Origins = Heurisztikus Eredetű Mintákból Vett Mutatók Tudományos Előrejelzése/ nevű tervezetet, illetve kutatási csoportot. A vizsgálathoz kiválasztottak két-két sikeres, illetve sikertelen újdonságot. Létrejöttük feltérképezéséhez felhasználtak egy kb. 500 tételes bibliográfiát, melynek alapján összeállítottak egy kb. 200 kérdésből álló emlékeztetőt a gyárakkal, cégekkel folytatott interjúhoz. A beszélgetést kötetlenül, minden esetben egyszerre 2-3 személlyel folytatták.

A SAPPHO csoport célja tulajdonképpen az volt, hogy olyan karakterisztika csoportokat alkosson, melyek határozottan megkülönböztethetők a sikeres, illetve sikertelen újdonságoknál, továbbá, hogy mind a kereskedelemben, mind az iparban fényt derítsen azokra a feltételekre, melyektől az újdonság sikere függ. Az elemzés egyértelműen kimutatta, hogy a különféle jellemzők és mértékek nem függetlenek, hanem egymással szoros kapcsolatban állnak.

Két ipari ágazatban - vegyipari készítmények és tudományos műszerek - végzett vizsgálat rövid elemzése sikeres újdonság esetében a következő képet mutatja:

- a felhasználás szükségletének jobb megértése, gyakran együttműködés a potenciális vásárlással;

• piackutatást végeznek vagy a felhasználók igényeire vonatkozó elegendő tapasztalattal rendelkeznek /ami a sikeres innováció legfőbb jellemzője/;

• több figyelmet szentelnek a marketing-nek /a kudarcoknál egyértelműen kiderült a piackutatás, reklám, a felhasználásra nevelésnek, vásárlói problémáknak az általános elhanyagolása/;

• a fejlesztési munka eredményesebb, jóllehet nem gyorsabb, mint a kudarc eseteknél;

• technikai akadályok eltávolítása a terméknél vagy eljárásnál, mielőtt a felhasználó panaszkodna;

• rendszerint nagyobb a fejlesztési programjuk és ezért több pénzt költenek erre, még az esetben is, ha a sikeres cég kisebb, mint a sikertelen;

• sokkal inkább felhasználják a külső tudományos és műszaki tanácsadást, még akkor is, ha a munkát nagyrészt házon belül végzik;

• lényegesen jobb a kapcsolatuk a vonatkozó speciális területen a külső tudományos világgal és nem csupán általános vonatkozásban.

A cikk közöl egy hipotetikus modellt az új termék megszületésének folyamatára, de mellőzi a piackutatási tényezőt, melyet a siker szempontjából tulajdonképpen leglényegesebbnek tart. A SAPPHO terv az innováció folyamatának valamennyi jellemzőjét /az ötlettől a kutatáson fejlesztésen keresztül a gyártásig és piacig, még ha sikertelen is/ nem annyira mélységében, mint inkább a variánsok leegyszerűsített megközelítésében vizsgálja. E módszer alapján 4 jelentős, progresszív gyár választástáblázatba foglalva arra az eredményre jut, hogy a progresszív gyárak egyben innovatívok is. A táblázat 24 kérdéséből, illetve jellemzőjéből 6 az információ áramlására vonatkozik, úgymint: magas szintű bejövő információ; az ötletek rendszeres nyilvántartása; tapasztalatcsere más cégekkel; készség "know-how"-k vásárlására, közös vállalkozásra; kifelé tekintés iránya; eredményes belső kommunikáció és együttműködés. A jellemzők versenyében egyébként a vállalatok közötti együttműködést tartják a győztesnek. Az innováció versenyben a legtöbb vállalat természetesen igyekszik jó kapcsolatokat fenntartani a tudományos és ipari réteggel, de a megkülönböztető tényező az, hogy csak ott alakul ki sikeres innováció, ahol a kapcsolatokból származó specifikus információkat fel is tudják használni. Kiderült az is, hogy a jó csoportmunkákban kölcsönhatás mutatható ki a belső információs források kihasználásával, míg a szegényes eredményűek túlbecsülik a külső források értékét.

A szakirodalom alapján született innovációkkal nem sok kutatás foglalkozott, jóllehet köztudott - igaz, inkább anekdotikusan - például a folyóiratokból nyert ötletek szerepe e téren. Egy felmérés szerint /MARQUIS, D.G. and MYERS, S.: Successful industrial innovation. National Science Foundation, 1970./ nem számítva a tanulást és a tapasztalatokat, az információ fő forrásai fontossági sorrendben a következők: személyes kapcsolat 23%; kísérlet és számítás 8%; nyomtatott szöveg 7%. Egy másik szerint /LANGRISH, J. et al.: Industry and

technical progress. OUP, 1957./ a gyár szakemberei 21%; ipari tapasztalat 15%; tanulás 9%; licence és know-how-k vásárlása 11%; szakirodalom /beleértve a szabadalmakat is/ 10%; személyes kapcsolat az Egyesült Királyság területén 9%; együttműködés a fogyasztókkal 5%; tengerentúli látogatás 7%; kormányzati szervektől szerzett információ 6%; konferenciák 3%; tanácsadás 2%. Jóllehet a szakirodalom szerepe nem látszik döntőnek, e kérdés további vizsgálatot igényel, - tegyük a magunk részéről hozzá - ha a szakkönyvtárak létüket indokolni akarják.

Dáczér Éva

8/74

659.23:380.13:382/498/

A dokumentációs tájékoztatás szerepe - a román külkereskedelemben. /Aspects of documentary information in Romanian external trade./ - CARDIS, M. = Probleme de Informare si Documentare, 7.k. l.sz. 1973. jan.p.21-39.

A román gazdasági élet egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata a külkereskedelem. Részt képezi az aktív külkereskedelmi tevékenységnek olyan ipari központok, nagy vállalatok létrehozása és fejlesztése, melyek a termelés mellett értékesítéssel is foglalkoznak, s így a külkereskedelmi döntések nagy része ezekre az ipari központokra decentralizálódik. Az optimális döntés mind a termelés tervezése, megszervezése, mind a kereskedelmi feladatok sikeres megoldása érdekében csak a megfelelő információk birtokában lehetséges. A szükséges információk két alapvető csoportja: a külföldi piacra, valamint a belső piacra vonatkozó ismeretek.

A külkereskedelmi tevékenység sikeres vezetésének általános előfeltételei valamennyi vezetői szinten:

- hosszútávú előretervezés;
- megfelelő külkereskedelmi program;
- a fejlesztéshez szükséges jogi feltételek meghatározása, illetve megteremtése /résztétel gazdasági szervezetekben, a szállítási, fizetési feltételek biztosítása többoldalú szerződésekkel több évre; éves kereskedelmi egyezmények stb./;
- a gyártási és kereskedelmi követelmények, jellemzők meghatározása és összehangolása;
- az export-import kapcsolatokat konkrét meghatározása a tárgy-évre vagy hosszabb időszakra.

Az optimális döntést több változat közül kell kiemelni, illetve a különböző lehetséges variációk ismerete elengedhetetlen a mérlegeléshez.

Alapvető követelmény, hogy az információ legyen:

1. rendszerezett
2. alapos, kimerítő
3. átfogó
4. állandó, időszerű
5. és folyamatos

1. Az un. információs áradatból a szükséges információ kiválasztása csak megfelelő rendszer, "információs stratégia" segítségével lehet, meghatározva a mennyiséget és az adatfajtákat.

2. A piaci helyzetet bizonyos szempontból igen sok tényező alakítja ki és határozza meg. Az információk gyűjtésénél és felhasználásánál mindenekelőtt a meghatározó tényezőket kell felmérni, csak így lehetnek a nyert adatok kimerítőek és alaposak.

3. A komplex átfogó tájékoztatás feltételezi a felderítendő piacon folyó termelés sokoldalú analizisét, a pénzügyi, valutáris helyzet, a jogi szabályozás, fogyasztási pszichológia, társadalmi berendezés, szokások, műszaki feltételek stb. ismeretét.

4. A piaci információszerzés mindennapos, sőt órákra meghatározott munka, különösen a gyorsan változó értesüléseket illetően, pl. valutaárfolyam stb. különben aktualitásukat veszítik.

5. Az információszükséglet folyamatos, a változások figyelemmel kísérése nem szakadhat meg.

A piaci tanulmányok jelleg szerint három csoportra oszthatók:

• hosszútávú tervezéshez, trendek kialakításához szükséges tanulmányok, melyek a világpiaci helyzet általános jellemzőit tartalmazzák a tárgyban, az ipari termelés és a mezőgazdasági termelés szintjét, a beruházás, építkezés lehetőségeit, szállítás, fizetőképesség, hitel-helyzetet, továbbá fejlesztési lehetőségeket, jogi feltételeket stb.;

• második csoportba tartoznak azok a tanulmányok, melyek nem általában a külkereskedelem orientálódását vannak hivatva elősegíteni, hanem egy-egy áru vagy árucsoport vonatkozásában tartalmazzák az első csoportban vázolt ismereteket. Ebben a csoportban azonban többek között szükséges még a beltróli piaci helyzet ismerete és mérlegelése is - a tárgyban szereplő áruk vonatkozásában, - továbbá a lehetséges konkurens külföldi partnerek felmérése is;

• harmadik piaci tanulmány fajta, mikor a felmérés tárgya egy-egy ország, illetve földrajzi terület. Ezekben a tanulmányokban azoknak az adatoknak van nagy szerepe, melyek speciálisan a megfigyelt ország jellemzői, mint pl. másokkal megkötött érvényes szerződésai, helye a világpiacon stb.

Az információszerzés forrásai lehetnek közvetettek, ilyenek pl.

különböző statisztikák nemzeti, továbbá nemzetközi szervezetek kiadásában, pl. népesség alakulásáról, ipari termelési kapacitásról, nemzeti jövedelemről stb., konferenciák anyaga, gazdasági nemzetközi szervezetek jelentései, külföldi, a tanulmányozott áruval, illetve a piaccal foglalkozó folyóiratok stb.

Direkt, illetve közvetlen források: pl. kereskedelmi szerződések, árukra és árakra vonatkozó konkrét adatok cseréjére vonatkozó megállapodások, személyes piackutatás, nemzetközi vásárok, kiállítások, árlisták, bankjelentések, hirdetések, propaganda munka, reprezentációs kapcsolatok stb.

Mind ezek a közvetlen források, főként az operatív döntések segéd-eszközeit szolgáltatják.

Romániában a külkereskedelemben felhasználható adatokat a Külkereskedelmi Minisztérium, a Statisztikai Hivatal, a Román Kereskedelmi Kamara, a Román Nemzeti Bank, a Külügyminisztérium és Nemzetközi Piacot Kutató Intézet ad közre. Az utóbbi kiadásában jelenik meg az "External Trade News" című folyóirat.

Az információk szerzésének, feldolgozásának és közreadásának központi fejlesztése időszerű feladat Romániában, mert a Piackutató Intézet keretében működő Külkereskedelmi Dokumentációs Központ jelenleg nem tudja teljesen kielégíteni a vállalatoknak, ipari központoknak a rohamosan növekvő, külföldi piacokra vonatkozó információs igényeit.

Grofcsik Gusztávné

